

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstva v poduk.

zhaja enak potrošek, koljka s polstotnim zmanjšanjem, za celotno leto 2 zid., za pol leta 1 zid. 60 kr. za celotno leto 80 kr. — Za celotno leto 1 zid. 60 kr. za pol leta 1 zid. 60 kr. — Za celotno leto 1 zid. 60 kr. za pol leta 1 zid. 60 kr. —

— enake liste prodaja knjižar Novak na velikem trgu po 5 kr. —
— Rokopisi se ne vračajo, natisnjeni listi se ne sprejemajo.
— Za enkratno — plačilo od navadno vrstice, če se natisne enkrat 8 kr.
— dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Volitve za deželni zbor štajerski so blizu.

Državni zbor skoneč baje dne 20. maja svoje delovanje in tedaj se razpišejo kmalu nove volitve za deželni zbor štajerski. Kajti dotičnim poslancem je dotekla 6letna poslanska doba. Postavno mora se volitevskim opravkom privoščiti saj 6 tednov. Tedaj utegnemo prvi teden julija že voliti nove poslance, ki bodo bržčas hitro poklicani v Gradec, da sklenejo proračun in deželske doklade za l. 1885. Moramo tedaj začeti pripravljati se, da nas že sedaj marljivo rogovileči nasprotniki, nemški liberalci, nemčurji pa nemškutarji, ne prehitijo in zlasti kmetijskih ljudij ne zbegajo. Temu zatore pa dober pouk, še o pravem času podan, najleži v okom prihajati. Zato bode „Gospodar“ začel že prihodnjič v predalu: „za poduk in kratek čas“ razlagati 23letno zgodovino deželnega zbora štajerskega pod nepretrganim gospodstvom nemških liberalcev, to pa z oziranjem na kmete, osobito slovenske.

Želeti bilo bi, ko bi domoljubi v vsakem volilnem okraju do volitev naročili več naših listov. Agitacijo bi si mnogo polajšali in zmagali Slovincem zagotovili. Kajti kdor bere, kako so Kaiserfeld-, Rechbauer-, Karneri-, Hakelberg-, Moskon-, Paner-, Lohninger-, Schindlerer-, Nekerman-Seidlovci imeli 23 let deželsko mošnjo v rokah, potrošili blizu 90 milijonov goldinarjev, deželske doklade samo v enem letu (1873) naglo pozvišali za 4 milijone in sploh z denarjem pometali, da smo davkoplačilci samo za popraviljanje struge pri reki Enns v gornjem Štajerskem žrtvovali 300.000 fl. do l. 1881 za „Joanneum“ 1.348.163 fl. plačali in še celo nemškim lekhoživcem v Gradcu „teater“ vzdrževali in tako zapravili 154.574 fl. 22 kr. itd. ta bo vsem nemškim lažnjivcem, prilizunom in zapeljivcem dveri na stečaj odprl in jih zapodil, kakor se kradljivo ščene napodi. Tedaj bodo „Tagespošte“, „Marburgerce“, „valterce“ in „lisjaki“ pač zastonj svoje dolge

jezike spenjali, zastonj bo Nagele in Hakelberg rogovilili, še mahrenberški Rudl bo zahman se režal. Resnica o nesrečnem gospodarstvu nemško-liberalne stranke v deželnej hiši graškej jim bode usta zapirala.

Slovinci moramo pri sedanjih volitvah na kmetih povsod zmagati, pa tudi v mestih: Ptui, Celji in Mariboru na bojišče stopiti, zlasti pa pripomagati, da v velikem posestvu zmaga konservativna stranka. Če se slednje posreči in še nemški kmetje izvolijo zopet konservativce, potem je Štajerska rešena strahovitega nemško-liberalnega, 23letnega nasilstva: konservativni in slovenski poslanci dobijo večino in dajo deželnemu odboru, deželnemu šolskemu svetu itd. drugo lice. Zraven konservativnega deželnega glavarja bi liberalni
....(dal se je l. 1873 od liberalne stranke izvoliti za državnega poslanca) bržčas ne hotel še 13 let ostati in tako bi se pri nas marsikaj preuredilo. Začne se nova in bolja doba za Nemce in Slovence. Zato pa naj domoljubi že sedaj začnejo delati na to, da bo zmaga naša! Destrniški.

Štajerski Slovinci zahtevamo slovenski oddelek graške c. k. namestnije in zakaj?

(Govor poslanca dr. Vošnjaka v državnem zboru 15. marca, to pa po stenografskem zapisniku).

(Dalje.)

II. Kmetje so se začeli prepirati z žandarji, in pri tem je baje proti žandarjem priletel kamen, ne da bi koga ranil. Žandarski vodja dal je povelje streljati, pri čemur je bil eden kmet ubit, trije ali štirje težko ranjeni, drugi so se pa razkropili na vse strani, ker itak neso imeli namena napasti oblasti. Namestništvo v Gradcu je to smatralo takoj za punt, poslalo je tja vojakov in mnogo kmetov bilo je uklenjenih in k okrožnemu sodišču v Celje odpeljanih, kjer so jih več mesecev držali v preiskovalnem zaporu in še le prošnja za milost pri cesarji je dosegla

da so jih izpustili iz preiskovalnega zapora. In te nesreče ni bil nikdo drugi kriv, kakor politična oblast, ki je poslala tja komisarja, ki se ni mogel razgovarjati z ljudmi in jim razložiti, kakega proti zakonitega dejanja bi se zakrivali. Daljna posledica je bila, da se je proti tem nesrečnejšem začela kriminalna preiskava. Namesto, da bi jih postavili pred potratno sodišče, kar se je sploh želelo, kajti potem bi bili oproščeni, je okrožno sodišče spoznalo, da se proti njim more postopati samo po § 81 in pri obravnavi 19. decembra bili so kmetje obsojeni in sicer jeden na jedno leto, jeden na devet, trije na osem, pet na sedem, in dva na šest mesecev težke ječe. Razen tega bila je cela vrsta kmetov, kakih 30, obsojenih na manjše kazni. S tem je cela občina uničena. Jaz mislim, da vladi ne more biti prijetno, da se pridelavajoči del prebivalstva vsled napak političnih oblastij na tak način podkoplje, da se ne more plačati davkov.

Vsled teh dogodkov vprašali so slovenski poslanci v štirskem deželni zboru namestnika ali je vlada pripravljena v bodoče zato skrbeti, da se v slovenskih delih dežele nastavlja samo uradniki, ki so tudi zmožni tega jezika. Cezarski namestnik je v odgovoru opomnil, da nema takih uradnikov, ker se premalo slovenskih pravnikov oglašja za v državno službo. K temu se mora opomniti, da bi se že oglašali morda slovenski pravniki, ko ne bi vedeli, kako se ravna pri namestništvu s slovenskimi pravniki, da morajo jedno ali dve leti služiti brez adjuta, kar je pa pri krogih, iz katerih prihajajo taki pravniki jako težavno. Zato tudi prosijo slovensko društvo v spomenici, naj namestnik od adjutov, ki so odločeni za pravnike, namreč od 7500 fl., pet za slovenske odloči tedaj svoto 2500 fl. ali 500 fl. za vsakega posamičnega, in izraža upanje, da potem ne bode manjkalo uradnikov slovenščine zmožnih.

Tretja peticija, katera se po časnikih različno presojuje in katera je, kakor sem danes čital v časnikih, vzbudila protest deželnega odbora, je za to, da bi se ustanovil za Spodnjo Štirsko poseben oddelek namestništva s sedežem v Celji ali Mariboru.

Kar se tiče uzrokov, ki so vzbudili to željo, neso od danes, a segajo mnogo let nazaj, mogel bi reči v 1848. leto; kajti ko so se 1848. leta odpravili okrožni uradi (kresije) — tedaj sta bila na Spodnjem Štirskem celo dva okrožna urada — čutilo je prebivalstva takoj, kako težko je, za vsako še tako majhno stvar imeti višjo instanco pri namestništvu v Gradci, že takrat so se čule želje, da bi se za Spodnjo Štirsko ustanovil poseben oddelek kakor je n. pr. v Tridentu za južno Tirolsko.

Ko se je pod meščanskim ministerstvom dala pravica zborovanja, in je bilo tudi pri

nas mnogo taborov, posvetovalo se je že na prvem taboru v Ljutomeru o ustanovitvi posebnega oddelka namestništva za Spodnjo Štirsko. Jaz se še dobro spominjam, da je tedaj okrajno glavarstvo v Ljutomeru direktno vprašalo ministra Giskro, ali hoče dovoliti to točko programa, ali nasprotuje državnim osnovnim zakonom in državnopravni skupnosti Štirske, in minster je brzojavno ukazal, da se ima tabor dovoliti z vsemi točkami programa, da se da narodu priložnost, o vsem slobodno izreči svoje mnenje. In res se je na tem in na petih ali šestih drugih taborih o tem razgovarjalo, in narod je povsod izrazil željo, da naj se ustanovi oddelek namestništva za Spodnjo Štirsko.

Zakaj je pa ta želja takrat bila tako živa, in zakaj je tudi še danes? Uzrok temu je postopanje namestništva v Gradci in jaz moram žalibog naglašati, da tudi deželnega odbora proti drugej narodnosti v deželi. Namestništvo v Gradci in deželni odbor z deželnim šolskim svetom vred so v vseh teh letih pokazali, da jim za drugo narodnost v deželi ni samo malo mari, temveč njih vse prizadevanje meri na to jo ponemčiti.

Mi vidimo pri vseh oblastih, katere so zavisne od širske deželne vlade, da se na drugo narodnost kar nič ne ozirajo. Deželni šolski svet sestoji iz 12 članov, in mej temi je jeden sam slovenske narodnosti, zastopnik duhovskega stanú iz Spodnje Štirske.

Kako postopa ta deželni šolski svet proti Slovencem, to vidimo pri vsakej priložnosti. Deželni šolski svet zavira, da se na učiteljski v Mariboru poučevanje v slovenščini ne razširi, mi vemo, da se upira proti vstavitvi slovenskih paralelnih razredov na Spodnjem Štirskem. mi vidimo, da še ne gleda, da bi se izvel deželni zakon z dne 18. februarja 1869. V tem zakonu je odločno ukazano, da mora jeden šolskih nadzornikov biti popolnem zmožen slovenskega jezika.

Mi imamo dva deželna šolska nadzornika, jednega za srednje, jednega za ljudske šole, pa nobeden ni zmožen slovenščine. Tu je očitno prelomljenje deželnega zakona, proti kateremu bi se moral v prvi vrsti upirati deželni šolski svet. Ravno tako deželna nadzornika kakor spodnještirski okrajni nadzorniki so slovenske narodnosti, da ne rečem sovražnega, vendar gotove neprijaznega mišljenja, o jednom deželnem šolskem nadzorniku, namreč g. Baumgartnerji, je celo znano, da je odločen pospeševatelj nemškega šulvereina.

Okrajni šolski sveti na Spodnjem Štirskem, ki imajo narodno večino, smejo biti prepričani, ako svoje želje in pritožbe predložijo deželnemu šolskemu svetu v Gradci, da ne bodo vslišani. Okrajni šolski svet v Ptuji naj sklene, kakor je meni znano, kar hoče, kakor hitro se

potegne za enakopravnost slovenske narodnosti, takoj uložijo okrajni glavar svoj veto proti temu sklepu. In pri deželni šolski svetovi ter pri namestništvu imajo okrajni glavarji zmiraj prav, okrajni šolski svet pa nikdar. Sploh so okrajni glavarji neprijazni slovenski narodnosti, kar se pri raznih volitvah v deželi dostikrat jasno pokaže. Mržnja proti slovenskemu jeziku sega tako daleč, da se n. pr. tam, kjer stranke, občine ali krajni šolski svet zahtevajo, da se spiše zapisnik v slovenskem jeziku, ustavljajo tej želji.

Okrajni glavar na Ptui, je še lansko leto, ko je bilo zbranih več občinskih zastopstev, — kakih 70 oseb, ki so bile samo slovensčine zmožne, — da se posvetujejo o zidanju nekega šolskega poslopja, se odločno uprli spisati slovenski zapisnik in jim dal na izvoljo, da naj podpišejo v nemščini spisani zapisnik.

Ko so posamični člani tega zbora se pritožili pri namestništvu proti takemu postopanju okrajnega glavarja, bil je spisovatelj dotične prošnje obsojen, da ima plačati 40 fl. kazni, katere je tudi moral plačati, ker je neki v pritožbi rabil preostre izraze.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Konjerejsko društvo

priredi letos premiranje konj v Ljutomeru, Ormoži, Mariboru in Žavci, g. Pahnerju v Mariboru podelilo bronasto svetinjo. Isto odlikovanje prejela sta tudi g. Reiter mlajši in g. Deller v Radgoni, častno diplomo pa kot izvrstni konjereji: Alojz Ferenc v Staronovej vasi, Andrej Muhič v Cvetkoveh, Martin Stanič na Hardeku, pa Lovro Cajnkar v Savcih. Društvu pristopili so P. Emerih Šlander v Radgoni, Jož. Murza v Krapji, Jož. Janežič v Stari vasi, Mat. Senekovič v Šetarjevi, Franc Belaj v Sitancih. Na Klopnem vrhu na Pohorju prirejajo planinski pašnik za žrebeta.

O pridelovanju hmelja.

(Dalje in konec sestavka v 14. številki.)

H visoki ceni teh drogov pride še obrabljanje z vsakoletnim naoščanjem (špičenjem) trhlenenja itd. tako, da je drog v 10 letih odslužil. V novejšem času se je uže z vspehom jelo nadomestovati drage droge z dratom, ki je na kolih napeljan.

Ko je mladi hmelj prvo zimo prestal, prične se meseca aprila ali maja drugo leto odkopavanja rastlin do korenin, katere se popolnem odkrijejo. Odrežejo se vse mlade poganjke, vse zgornje postranske korenine in suhi prejšnjoletni ostanki ovijač. Pusti se samo en

glavni poganjek, ali k večjemu pri prav močnih rastlinah dva. Spodnje glavne korenine se tudi vse pusté. Prav dobro je o priliki tega dela vsaki rastlini eno lopato komposta pridjati in potem še le z zemljo pokriti. Vsako tretje leto se hmeljišče popolnem gnoji; računi se na hektar 35 vozov po 10 met. stotov gnoja.

Pri obrezovanju od tretjega leta naprej pustita se ravno tako 1—2 poganjka, katera se v visoki 1 metra k drugo privežeta; privezuje se zmirom od desne na levo okoli droga. Meseca maja, junija in julija se hmelj dva do trikrat okoplje in ospe, vse stranske poganjke iz korenin se mu porežejo ter je paziti treba, da se ostalim ovijačam vrhi ne polomijo ali odtrgajo.

Oni del rastline, kateri se za pivovarstvo rabi in zaradi katerega hmelj pridelujemo, je cvetje. Kakovost pridelanega hmelja je odvisna od pravočasne trgatve. Ko prične cvet rumenkasto zeleneti, močno dišati, med cvetnim listjem nahajajoča se moka tolsta postajati, prišel je čas trgatve; obtrgujejo se naprej zrelejše rastline.

Hmeljev cvet se mora po trgatvi varčno sušiti; to se prav dobro zgodi na prostornih in zračnih podstrešjih; za 100 kilogr. treba je 1½—1¾ štirjaških metr. prostora. Med sušenjem treba ga je pridno obračati, in ko je suh, se ga spravi na kup ter se ga z rjuhami pokrije. Ako se pa hmelj dalj časa hoče spraviti, treba ga je v zaboj, kateri imajo vse špranje s papirjem zalepljene, dobro stlačiti.

Pridelek na hmelji od enega hektara določiti je težko, ker on še le od 4. leta naprej dobro rodi in ker se v 12 letih računi 6 slabih, 4 srednje in 2 dobri letini; povprečno se računi na hektar 10—12 metr. stotov hmeljevega cveta in 60 metr. stotov trstja listja.

Sledeča pregleda naj čast. bralce podučita o potrebi dela in denarja pri pridelovanju hmelja, ako računimo, da so vrste in rastline med seboj ena od druge 160 centimetrov oddaljene:

I.

Prostora ima vsaka rastlina štirj. metr.	2.56
na en hektar pride rastlin	3.906
pridelek od vmes sajene pese ali zelja	
met. stot.	70
drogi stanejo okolo gld.	586
obresti v drogih naložene glavnice „	29
en hektar dá hmeljevega cvetja, če	
ena rastlina 0.035 kilogr. dá kilogr.	137
„ „ 0.047 „ „ „	184
„ „ 0.070 „ „ „	273
„ „ 0.140 „ „ „	546
„ „ 0.280 „ „ „	1092
„ „ 0.420 „ „ „	1638